

SİVİL GLOBAL PROGRAMI | SEKTÖREL DİPLOMASİ KANALLARI

GÜVENLİK DİPLOMASİSİ ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından yüksek katılım ve yüksek başarı ile gerçekleştirilen “Global Sivil Diplomasi İnşası Zirvesi **SİVİL GLOBAL 2016**” kapsamındaki “Sektörel Diplomasi Kanalları” altında **22 Nisan 2016** tarihinde **İstanbul**’da yapılan “**Güvenlik Diplomasisi Çalıştayı**”; Zirve’nin “**Potansiyelin Keşfi: Kapasite Yönetimi ve Derinleşme**” olarak belirlenen ana temasına hizmet edecek şekilde, uluslararası alanda işbirliği imkânlarının proaktif yaklaşımlarla geliştirilmesine çok yönlü faydalar ve önemli katkılar sunmak üzere oldukça verimli geçmiştir. İlgili uzmanlar, akademisyenler, yetkililer ve STK yöneticilerinin katılımı ile icra edilen Çalıştay’da öne çıkan tespit ve değerlendirmeler özetle aşağıda derlenmiştir:

1. Toplumun oluşmasına esas teşkil eden en temel insani ihtiyaçlar; beslenme, barınma ve korunmadır. Korunma ihtiyacı devlet düzeyinde, devletin bekası ve güvenliği olarak tezahür etmektedir. Modern dönemin temel parametresi rasyonel bireydir. Rasyonel bireyin temel özelliği, kendi çıkarlarını gerçekleştirmek üzere tek başına karar verebilme yeteneğine sahip olmasıdır. Rasyonel çıkar anlayışının 1648 Westphalia Barışı ile şekillenmeye başlayan, 19. yüzyılda Avrupa’da, 20. yüzyılda tüm dünyada norm hâline gelen “ulus-devlet” üzerindeki yansımaları ise “ulusal çıkar” anlayışı olmuştur.
2. Günümüzde ulus-devletlerin ulusal çıkar yaklaşımı temelinde bir “devlet aklına” sahip oldukları ve devletlerin bu akla göre davrandıkları, özellikle realist paradigma tarafından kabul edilmektedir. Ulus-devletin en vazgeçilmez çıkarı ise devletin bekası ve güvenlidir.
3. Bu bağlamda, “güvenlik” başlığı altında; insan güvenliği, gıda güvenliği, su güvenliği, enerji güvenliği gibi pek çok alt çalışma alanının ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla günümüzde “güvenlik diplomasisi”; resmî - gayriresmî, geleneksel - yenilikçi tüm diplomatik faaliyetlerin, devletin bekasını güvence altına alma istikametinde koordine edilmesi olarak tanımlanabilir.
4. Güvenlik konusunun küresel bir problem hâline geldiği ve güvenlik teknolojisinin derin değişimler yaşadığı günümüzde bu konu siyasi ve diplomatik imaj ve çıkarların bir paylaşım alanı hâline gelmiştir. Türkiye’de de “güvenlik” konusuna dair çalışmalar küçümsenemeyecek düzeydedir. Ne var ki, siyasi, sosyolojik, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan gelişmeler güvenlik konusunun son derece değişken ve dinamik bir nitelik kazanmasına neden olmaktadır.

5. Uluslararası ilişkilerin temel paradigması olan “güvenlik” ile ilgili olarak ciddi bir literatür oluşmuş bulunmaktadır. Özellikle Batılı ülkeler konuyla ilgili ciddi enstitüler, araştırma merkezleri ve düşünce kuruluşları oluşturmuşlardır.
6. Geleneksel güvenlik anlayışı içeride ve dışarıda sadece askerî üstünlük ve kontrol öngörmekteyken, günümüzde devletin bekasına dönük her türlü tehditle ilgili çalışma artık güvenlik çalışmalarının kapsama alanına girmektedir. Gıda güvenliği, su güvenliği, enerji güvenliği, insani güvenlik vb konular, devletin ve rejimin güvenliği ve bekası ile doğrudan ilgili konular olarak görülmektedir. Diplomasi kavramının da çok boyutlu bir içerik kazandığı göz önüne alındığında, güvenlik diplomasisi ile ilgili çalışmanın da çok boyutlu bir çerçevede ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır.
7. Silahlı kuvvetlerin, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte ortaya çıkan yeni savaş yaklaşımlarına gereken önemi verip bunlar doğrultusunda bir hazırlık içinde olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Modern silahlara ve yeni savaş alanlarına güvenlik diplomasisinde yer verilmeye başlanmıştır.
8. Dikkate alınması gereken bir diğer nokta da güvenlik konusunun yakın zamanlara dek büyük ölçüde resmî kurumlarca çalışılan bir konu olmasıdır. Ne var ki, yine teknolojik, sosyolojik ve siyasi gelişmelere bağlı olarak sivil toplum önem kazanmış, meselenin sadece resmî düzeyde ele alınıp değerlendirilmesi imkânı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle sivil toplum ve düşünce kuruluşlarının da güvenlik konusu ile yakından ilgilenmeleri, halk ile devlet arasında köprü işlevi üstlenmeleri ve nitelikli çalışma yürütmeleri kaçınılmaz bir zaruret hâline gelmiştir.
9. Özel askerî şirketlerin rolü de ulusal ve uluslararası güvenlik meselelerinde gittikçe artmaktadır.
10. Gelişen teknolojiyle beraber kullanılmaya başlanan otonom silahlar, robotlar, lazer silah sistemleri gibi silahların insan hakları üzerinden sorgulanması söz konusudur.
11. Savaş hukukunun çeşitli alanlarda değişime ayak uydurup, değişmesi gerekmektedir.
12. Orta Doğu'daki çatışmalar sonucunda ulus-devletlerin egemenlik sistemi sarsılmakta ve sorgulanır hâle gelmektedir. Devletlerin ise sınırlarını kontrol edemedikleri gözlemlenmektedir. Sınır anlayışı değişmeye başlamış, uluslararası hukukun yatay düzlemde işleyen sistemi sarsılmıştır.

13. Bir devletin kendisini güvende hissetmesi, diğerlerinin de güven algılarının yüksek olmasına bağlıdır. Uluslararası alanda bazı devletler güvenlik açığı endişesi taşıırken sistemin istikrarlı seyretmesi ve uluslararası barışın kalıcı hâle getirilmesi düşünülemez. Dolayısıyla güvenlik diplomasisi, çatışmaların çözümü ve barış inşası açısından büyük önem taşımaktadır.
14. Güvenlik sıkıntısı, göç sorununa yol açmış ve bu durum uluslararası bir sorun hâline gelmiştir. Ülke dışına göç ve ülke içinde göç dışında, yabancı savaşçılar meselesi de bir diğer uluslararası sorundur.
15. Bölgesel ve ulusal bazdaki geleneksel güvenlik sistemleri işlemez hâle gelmiştir. İstihbarat teşkilatları alışılmışın dışında birbiriyle ortak çalışma zorunluluğu altında kalmıştır.
16. Batı ile “3. Dünya Ülkeleri” arasındaki güvenlik farkı bir uçurum hâline gelmiştir ve bu fark gittikçe daha da büyümektedir.
17. Ancak uluslararası birlikteliğin zorunlu hâle gelmesine rağmen devletler hâlen ulusal çıkarlarını gözetmektedir, ulusal güç sağlama peşindedir ve jeopolitik kaygılar gütmektedir.
18. Nükleer enerji ve nükleer silahlanma konusunda hâlen bir işbirliği söz konusu değildir. Bu konuda sivil toplumun etkinliği yok denecek kadar görünmez hâldedir.
19. Özel güvenlik şirketlerinin rolü büyümüştür. “Paralı askerlik”, kökeni antik çağlara dayanan ve genellikle eleştirilen bir sistemse olsa da 20. yüzyılda bile kullanılmıştır. 90’lı yıllarda gittikçe kullanımı artmıştır. Ancak bu tip güvenlik şirketleri insan hakları ihlalleriyle gündeme gelmiştir. Gösterilecek başlıca sebep ise yeterli güvenlik analizi yapılmadan işe alım yapılmasıdır. Genellikle hapisneden çıkmış kişiler, eski askerler, eski polisler yahut iş bulmakta zorluk çekilen ülkelerden gelen kişiler ucuz ücretlerle istihdam edilmektedir.
20. Türkiye yeni teknolojilere ayak uydurma yolunda adımlar atmaya ve TÜBİTAK da bu konularda eğitim vermeye başlamıştır. Genelkurmay Başkanlığı ayrı bir birim oluşturmuştur.
21. Sonuç olarak, yapılması gereken; “güvenlik diplomasisi” konseptinin oluşturulması, envanterin tanımlanması, aktörlerin ekip oyunun kurgulanması, yeni teknolojilere ayak uydurulması, değişen savaş anlayışının iyi analiz edilip, anlaşılmasıdır.

22 Nisan 2016, İstanbul